

NARODNI DNEVNIK

V Ljubljani in po pošti Din 16, inozemstvo Din 25.

Uredništvo: Wolfova ulica št. 1/I. — Telefon 213.
Upravišтво: Marijin trg 8. — Telefon 44.

Račun pri poštnem ček. uradu št. 13.633.

Praga, 22. maja. Beograd 42.625, Du-
naj 4.805, Berlin 8.07, Rim 154.25, avstriljske
kroze 4.78, lire 153.50, Budimpešta 3.75, Pa-
riz 194.50, London 148.30, New York 33.95,
Curih 603.25.

Berlin, 22. maja. Beograd 5.23, Du-
naj 5.93, Milan 18.75, Praga 12.56, Par-
iz 23.84, London 18.355, New York 4.19, Cu-
rih 24.51.

Beograd, 22. maja. (B) Sedaj, ko je rešena naša kriza, se čaka le še na rešitev francoske krize, da se more izvršiti nameravano potovanje naše kraljevske dvojice v Pariz. V dobro poučeni krogi mislijo, da se poset izvrši meseca avgusta.

Znamenita desetletnica.

Maribor, 22. maja.

Dne 1. junija slavi mariborsko Sokolsko društvo desetletnico razviti svoje zastave. Ta dogodek sam na sebi ni tako važen, veliko pomembnost pa mu daje dogodek, ki so ob tem razvili in v naslednjih dneh dogodili usodnega 1. 1914.

Starosta mariborskega Sokolskega društva je bil takrat slovenski prvoboritelj in voditelj v Mariboru, dr. Rosina, kumovala pa je društveni zastavi njegova gospa soproga. Mariborska nemškotarija, ki je bila takrat na višku svoje moči, ni dovolila, da bi se slavnost razviti sokolskega prapora vršila v mestu, ker se je bala, da bi bil s tem oskrnjen njegov »nemški« značaj. Mariborski Slovenci so morali opraviti svojo svečanost zunaj na deželi. Najbolj zavedna slovenska postojanka v mariborski okolici so bile staroslavne Ruše in zato so mariborski Sokoli tudi sklenili, da razvijejo tamkaj svoj prapor.

Bilo je to prav tistega dne, ko so v Sarajevu padli prvi strelci, predznaki velike svetovne tragedije, iz katere je kakor pišč Feniks izšla naša jugoslovenska svoboda. Iz Maribora je odšla v Ruše mala, toda zavedna in odločna sokolska četa, tam pa so se ji pridružili še Rušani in Sokoli ter drugi zavedni Slovenci iz Stajarske in drugod. Pozdravi so prihajali od vseh strani. To je bila res prava manifestacija in demonstracija Slovencev ob oni meji, ki jo je vedno bolj razjedal nasilen raznarodovalen nemški pritisk in v onem ozemlju, ki so ga Nemci že smatrali za svojo nesporno narodno last.

Nenadoma pa je v sredi največjega navdušenja in veselice razigranost, kakor strel v Sarajevu, zazvenela vest o umoru Franca Ferdinanda in njegove soproge. V vrstah ruških manifestantov je ta vest odjeknila z vso svojo pomembnostjo. Vse se je zavedalo, da je ta umor začetek bojne pesni, ki bo zadnji v zgodovini Avstrije in katerega izid ne more prinesiti drugega nego — svobodo Jugoslovenov. Tisočletni sužnji so začutili dihati prihajajoče svobode in njihova kri je zaplala burno, njihova srca so zatrepetala radostjo.

Nemškotarija je videla to radost obmejnih Slovencev in zdelo se ji je, da ima končno takdo dolgo iskani povod, da zatoži svoje zavedne sobrate in sosedre habsburškim inkvizitorjem. Pričela so se pogajanja, ki so dosegla višek ob resničnem izbruhu svetovne vojne nekaj tednov pozneje. Habsburška žandarmerija je imela mnogo posla z aretacijami ruških manifestantov. Iz staroslav-

nih slovenskih Ruš je romala najprej v mariborske in potem skupaj z Mariborčani in drugimi z graške ječe, cela dolga vrsta mučnikov svojega jugoslovenskega prepričanja. Nemškotarija je slavila svoj veliki praznik. Kakor tolpa divjakov iz centralne Afrike je sprejemala po ulicah aretirance, jih obmetavala z gnili jajci in s kamenjem, jim pljuvala v obraz ter jih tepla z gorjatičami. Kakor nekdanji Krist na Golgoti, tako so šli naši mučniki v ječo in pred sodišče od Poncija do Pilata.

Deset kratkih, toda burnih, v vsej zgodovini našega plamena najbolj pomembnih let, je minilo od teh dogodkov in tisti Sokol, ki je takrat v Rušah prvič razvil svojo zastavo, slavi danes v Mariboru, ne več v avstrijskem, ampak v jugosloven. Mariboru, spomin na ta dogodek, spomin na dni prvih nad in prvega in največjega trpljenja. Zgodilo se je tako, kakor so ruški manifestanti sanjali pred 10. leti. Habsburgovci in njihove žandarmerije ni več. Avstrija je mala alpska republika, nemškotarija je zatrt in Maribor je naš slovenski, jugoslovenski! Res, znamenita je ta obletnica in obenem tudi največje zadoščenje za preganjanje in trpljenje.

Proslava ruške desetletnice prične v soboto, dne 31. t. m. z bakljado in podoknic kumici ge. Rosinovi. Tega in naslednjega dne dopoldan se bodo vršile skušnje za javen nastop. V nedeljo prvega junija ob 11. uri dopoldan se vrši v Narodnem domu slavnostni občni zbor, na katerem bo govoril tedanji starosta dr. Rosina. Popoldan ob polu 15. uri je obhod po mestu, ob 16. uri pa javna telovadba v Ljudskem vrtu. Slavnost zaključijo velika večerna veselica v vseh prostorih Narodnega doma. Pri telovadbi nastopijo s posebnimi točkami tudi oni telovadci, ki so nastopili 1. 1914 v Rušah. Proslave se bodo udeležili številni takratni ruški izletniki in poznejši preganjanci in interniranci, tako da bo to res prava in dostojna proslava tega znamenitega jubileja.

Ta mariborska prvotnjska proslava bo poleg drugega tudi nova potrditev svete resnice, da je pravica močnejša od krivice in zmaga nad to prej ali slej. Za dežjem mora priti sonce. Kakor takrat, pred desetimi leti, trpi tudi danes še velik del Slovencev na sili odtrganem ozemlju na severu, zapadu in jugu; toda prešlo bo tudi to in tudi tisti naši bratje bodo nekdanji slavili veselje in ponosni jubilej svojih trpljenj, ne več sužnji, ampak gospodari na svojih tleh; svobodni državljani svoje svobodne domovine. Tempora mutantur!

Guštanjska slavnost.

Maribor, 21. maja.

Letošnje leto je ob naši severni meji bogato na znamenitih narodnih prireditvah, ki ne morejo ostati brez vpliva na narodno prebujanje našega tukajšnjega ljudstva. V osvobodnem Prekmurju se je vršila nedavno prva birma po desetih letih in prva slovenska po 1060 letih. Kakor še nikdar je prekmursko ljudstvo sprejelo svojega višjega dušnega pastirja, ki je prišel k njemu kot Slovenec, kot pravi naslednik panonskega blagovestnika sv. Metoda. Za Prekmurjem pride sedaj na vrsto oni del naše krasne tužne Koroske, ki je pripadel naši državi. V Guštanju, v središču te lepe naše zemlje bo na praznik v četrtek 29. t. m. odkrit spomenik junaku Malgaju, ki je žrtvoval svoje mlado življenje za Korosko. Dne 1. junija se proslavi v Mariboru desetletnica razviti prapora mariborskega Sokolskega društva, dne 9. junija pa bo odkrit v Krčevini pri Ormožu spomenika plošča na rojstni hiši neumornega obmejnega narodnega delavca Davorina Trstenjaka.

Kakor so pomembne vse druge prireditve, vendar najpomembnejša med njimi bo ona dne 29. t. m. v Guštanju. Tih ob-

meji, ki loči nasilno naše zaslužene koroske brate od jugoslovenske svobode, se bodo tega dne zbrale slovenske in jugoslovenske množice, društva, organizacije in korporacije, da se poklonijo spomni onega, ki je največ deloval in največ žrtvoval za svobodo Koroske ter da obnove prislogo, da se našega osvobodjenja ne moremo veseliti dokler je v temi robitva zibelka naša, naše slovensko Kosovo — Gosposvetsko polje. Trpka je danes zavest, da naš Korotan ni svoboden, še bolj trpka pa radi tega, ker se dobro zavedamo, da smo tega sami krivi, ker nismo storili vsega, kar bi bili morali. Tako kakor Malgaj in njegova hrabra četa, bi se bili morali vreti v Korotan in braniti ga pred vsakomur. Če pa tega nismo storili in smo hladno pustili, da je padel on, potem moramo vsaj danes blagosloviti njegovo delo in slediti njegovemu svetlemu zgledu.

Guštanjska slavnost pa ne bo samo spomin na Malgaja in spomin na žalostno izgubo Korotana, ampak bo obenem tudi najslajnejša manifestacija pred očmi naših zatiralcev onkraj meje. Ta manifestacija bo pokazala, da v nas še ni umrla nada na

osvobojevanje Korotana. Naš klic, ki se bo razlegal dne 29. t. m. v Guštanju, bo odmeval tja preko nasilnih in začasnih mejnikov ter budil in bodril naše zaslužene brate. Od vasi do vasi bo šel, od hiše do hiše vse tja preko Drave do Velikoveca in Svinjske planine, tja do Gosposvetskega polja, do bregov Vrbskega in Osojskega jezera ter do divne Ziljske doline. Sredi bridkosti in trpljenja ga bodo čuli naši bratje in močnejša kakor doslej bo njihova vera, da pride prej ali slej dan nove zore — svobode, vstajanja!

Lanske jeseni so Nemci in nemščurji manifestirali v avstrijskem, toda slovenskem Spilju; odkrili so spomenik osvoboditelja, ki ni nič drugega nego provokacija. Ob tem

Po petindvajsetih letih.

Težke krize življenja evropskih držav v zadnjih desetih letih ter ustanovitve Zveze narodov so imele za posledico, da stopajo v ozadje spomini na prve poizkuse držav ustvariti trajen mir. Prvi taki poizkusi večlega stila predstavljata haška konferenca, ki se je vršila 18. maja 1899. Poznejši zgodovinarji mednarodnega prava in političnega razvoja Evrope ne bodo mogli preko dobe, ko se je velik del evropske javnosti tik pred svetovno vojno zanimal za »haško delo«.

Kdo je dal pravzaprav iniciativo za prvo haško mirovno konferenco? V svojih memorijah se izdaja za njenega očeta grof Witte. Drugi pravijo, da je sklical ruski kar konferenco pod vplivom del Ivana Blocha in Berthe Suttner. Ruski boljševiki niso žalibog objavili dokumentov, ki se tičejo te konference. Tudi mednarodna veda se ni do danes pečala s predzgodovino tega važnega dogodka. V diplomatskih krogih pa so mnenja, da je predzgodovina sledeča:

Mednarodna konferenca, ki se je vršila 1896 v Budimpešti, se je udeležili tudi ruski generalni konzul Bazilij s svojim tajnikom Priklonskim. Ta dva sta poslala v Petrograd temu gibanju zelo naklonjeno poročilo. Ko je 1898 zahteval vojni minister Kuropatkin z ozirom na pomočitev avstrijske artilerije 60 milijonov rubljev za sorazmerno pomočitev ruskega topništva, in se je tej zahtevi uprl z vso energijo grof Witte z ozirom na svoje finančne načrte, je spomnil Priklonski v neki spomelni na od pacifistov izraženo možnost splošne razorožitvene konference. Akt ruskega zunanjega urada o haški konferenci tudi v resnici pričinja z omenjeno spomenico. Znanil minister Muravjev se je takoj sprijaznil s tem načrtom in ga je predložil carju. Mnenja si nasprotujejo v tem, ali je car Nikolaj II. takoj pritril ali šele po obnavljanju in carinčnem priporočanju. Vsekakor je prišlo na ta način do znamenitega carskega manifesta z dne 24. avgusta 1898.

Gotovo je, da ni bilo pospeševanje ideje miru od strani Rusije namen samemu sebi. Haška konferenca naj bi predvsem napravila konec ruskim finančnim težkostim. Toda

Stavka v Poruhrju.

Ko so meseca januarja lanskega leta vkorakale francosko - belgijske čete v nemško industrijsko ozemlje, je v porensko - ruški konflikti prvič po dolgih letih počivalo delo. Nemška državna vlada je proklamirala stavko in povzročila zastoj življenja v bosihih tovarnah, rudnikih in livarnah. Ne bomo spominjali na vso nadaljno zgodovino, na težke milijone, ki jih je nemška vlada vrgla v zasledeno ozemlje, da je plačevala stavkujoče delavstvo in krila blaginjske izgube veleindustrijalec. Francija je s svojo vztrajnostjo zlozila nemški odpor in izvojevala gospodarsko zmago.

Odbor šestorice nemških veleindustrijcev kot zastopnik nemške porenske industrije je sklenil z medzavezniško komisijo Micum (Mission interallie de controle des usines et des miners) dogovor, s katerim se je obvezal dobavljati mesečno 1.800.000 ton premoga in pačati za vsako izvoženo tono določeno davščino. Tako je vzkliko v bozatem industrijskem ozemlju novo življenje. Ki bi ga nadzoruje francoski general Degoutet v Diseldorfu. Nad milijon delavcev je prišlo zopet do kruha in zaslužka, ki ga jim je prej odvzela lahkomišljenost nemške vlade.

Sporazum pa je stal delavstvo veliko žrtve. Padel je osemmurni delavnik, ta velika povojna pridobitev delavstva. Industriji so hoteli uvesti povsod mesto osemmurnega dela na prostem, deseterurno in mesto šesturnega dela v rudniških rovinah, osemmurno delo. Kot veliki kot oviro so nadalje smatrali industrijci tudi de »vse svete, ki so »svetjati časa žar« revolucije pri vseh podjetjih. Tudi te bi bilo treba odpraviti. Zastavili so v to svrhu vse svoje sile, ponekod so uspeli, drugod pa so naleteli na premočan odpor delavstva. Prišel je 15. april, ko so prišli Micum pogodbe ob svojo veljavo. Medzavezniška komisija je zahtevala podaljšanje pogodb z ozirom na tedaj predstoječe izvedeniško poročilo. Delav-

ci pa so smatrali, da je prišel ugoden trenutek uveljavljanja nemških zahtev. Ojunačeni po objubah komunistične stranke in uspehah stavkah v nekaterih večjih tovarnah, so proglasili delavci 7. maja generalno stavko v vseh tovarnah in zadržnih rudniških porensko - ruškega industrijskega področja. Stavkujoči so vrgli med delavstvo, parolo: za osemmurno delo nad in šesturno delo pod zenujo ter življenje delavskih plač. Spet je počivalo delo v vseh rudnikih in utihnilo so stroji v večini metalurgičnih tovarnih, ki so v zvezi s premogom. Položaj je zelo resen, česar se ne zavedajo samo v kapitalističnih, marveč tudi v delavskih krogih. Industriji vztrajajo, da je deseterurno in osemmurno delo neobhodno potreben postulat, ako hoče nemška industrija izpolnjevati svoje obveznosti. Tudi bi ne mogla Nemčija konkurirati na svetovnem trgu s tujim blagom, ako bi se zvišali produktivni stroški. V pogledu zvišanja plač bi bili sicer pripravljeni k popustljivosti, čeravno naglašajo, da so dosegli plače že predvotno višino. Pri tem seveda računajo samo na paritetno nemške rentne marke, ne oziirajo pa se na zmanjšano kapno moč sedanje denarja in tudi ne na današnje cene premoga, ki so za 50 odstotkov višje, nego predvojne. Glede delavskih svetov so industrijci mnenja, da povzročajo isti v gospodarskem življenju države velike perturbacije.

V pogodbah, ki jo je sklenila Micum z nemškimi industriji, stoji tudi določba, da se mora vsak primanjkljaj pri dobavljanju nadomestiti pozneje z obrestmi, vsled česar je razburjenje nemške javnosti nad to stavko, ki stane vsak dan 3 milijone dolarjev zelo veliko. V zadnjem času je izgledalo, da se vsa nasprotstva poravnajo, vendar pa se to ni zgodilo. Zasedbene oblasti smatrajo, da gre za čisto interno zadevo in se v stavko vmešavajo le v toliko, kolikor zahteva javni mir in red.

Osem let pozneje se je sestala druga konferenca, ki pa ni rodila večjih uspehov. Ko se je pripravljala tretja mirovna konferenca, je izbruhnila svetovna vojna in dokazala, da ni ideja miru še dovolj ukoreninjena v narodih.

Ovde se je danes izpraševati, ali bi ne prišlo do svetovne vojne, ko bi se na mirovnih konferencah več doseglo. Nikakor pa ni vseeno, da vsak narod revidira svoje tedanje stališče in določi svoje bodoče zadržanje. Brezdvomno je, da so zagrešili največje napake Nemci in da so pravzaprav Nemci krivi prelivanja krvi milijonov ljudi in odgovorni za trpljenje vseh evropskih narodov. To priznavajo danes tudi treznejši Nemci sami in skušajo dobiti zaupanje v bodočnosti s spreobrnjenjem. Koliko pa je takih, ki ne mirujejo še danes in si žele še nadaljnega prelivanja krvi? O tem pričajo razni dogodki v Nemčiji.

ci pa so smatrali, da je prišel ugoden trenutek uveljavljanja nemških zahtev.

Ojunačeni po objubah komunistične stranke in uspehah stavkah v nekaterih večjih tovarnah, so proglasili delavci 7. maja generalno stavko v vseh tovarnah in zadržnih rudniških porensko - ruškega industrijskega področja. Stavkujoči so vrgli med delavstvo, parolo: za osemmurno delo nad in šesturno delo pod zenujo ter življenje delavskih plač. Spet je počivalo delo v vseh rudnikih in utihnilo so stroji v večini metalurgičnih tovarnih, ki so v zvezi s premogom. Položaj je zelo resen, česar se ne zavedajo samo v kapitalističnih, marveč tudi v delavskih krogih. Industriji vztrajajo, da je deseterurno in osemmurno delo neobhodno potreben postulat, ako hoče nemška industrija izpolnjevati svoje obveznosti. Tudi bi ne mogla Nemčija konkurirati na svetovnem trgu s tujim blagom, ako bi se zvišali produktivni stroški. V pogledu zvišanja plač bi bili sicer pripravljeni k popustljivosti, čeravno naglašajo, da so dosegli plače že predvotno višino. Pri tem seveda računajo samo na paritetno nemške rentne marke, ne oziirajo pa se na zmanjšano kapno moč sedanje denarja in tudi ne na današnje cene premoga, ki so za 50 odstotkov višje, nego predvojne. Glede delavskih svetov so industrijci mnenja, da povzročajo isti v gospodarskem življenju države velike perturbacije.

V pogodbah, ki jo je sklenila Micum z nemškimi industriji, stoji tudi določba, da se mora vsak primanjkljaj pri dobavljanju nadomestiti pozneje z obrestmi, vsled česar je razburjenje nemške javnosti nad to stavko, ki stane vsak dan 3 milijone dolarjev zelo veliko. V zadnjem času je izgledalo, da se vsa nasprotstva poravnajo, vendar pa se to ni zgodilo.

Zasedbene oblasti smatrajo, da gre za čisto interno zadevo in se v stavko vmešavajo le v toliko, kolikor zahteva javni mir in red.

Razvoj odškodninskega vprašanja.

Glavni angleškega časopisa, da izostane radi volilnega izida na Francoskem obisk belgijskih ministrov v Milanu, se niso uresničili. Kot razlog za svoje domnevanje so navedli angleški listi, da sta imela belgijska ministra nalog informirati angleško in italijansko vlado o Poincarejevem stališču glede nadaljnih usode izvedeniškega poročila ter pripraviti ugodno atmosfero za ugoditev obstoječih nasprotstev. Ker pa je dobil Poincare pri zadnjih volitvah nezaupnico, ne bi bilo njegovo mnenje več merodajno in počakati bi bilo treba, da se sestavi nova vlada. Iz milanskega obiska belgijskih ministrov torej sledi, da ni pričakovati v francoski zunanji politiki večjih sprememb.

Italijanski tisk se obirno peča z milanskim sestankom in splošno naglašja, da je vzkliko v italijanski diplomaciji novo življenje. Rimska »Tribuna« pravi: »Končno smo vzeli iniciativo. Zapustili smo sivo cono, v kateri smo videli sami sebe. Pokazati hočemo svetu, da moremo tudi mi, kakor Francija in Anglija, pospešiti rešitev perečih problemov. Italija je od vsega početka videla ono jasno pot, ki je edina v stanu prinesiti rešitev. V dobi splošne desorientiranosti je stopil Mussolini na čelo narodov. Zasluga Italije je, da je prva vztrajala na tem, da se reši reparacijsko vprašanje istočasno z vprašanjem medzavezniških dolgov.«

»Idea Nazionale« pravi, da sta se dve državi v načelu sporazumeli za vzdrževanje svetovnega miru in gospodarske obnove Evrope. Morda se jim priključi še tretja sila — Anglija. Vendar moramo biti v tem vprašanju zelo oprežni, kajti med italijansko-belgijskim naziranjem in stališčem Anglije obstojajo še nekatere razlike, posebno v vprašanju medzavezniških dolgov. Četrta država Francija še molči in mora molčati, dokler se razmere ne razčistijo; vse kar se piše o francoskem stališču je bolj novinarskega značaja. Dawesovo poročilo ni nič drugega nego znanstvena utemeljitev Mussolinijeve spomenice, ki jo je poslal v London 1922. Milanski sestanek pomeni važno etapo, pri kateri pričenuje nova pota. Srečamo na teh v bližnji bodočnosti tudi francosko demokracijo? Pričakujemo jo z velikim navdušenjem.

»Giornale d'Italia« je mnenja, da so milanski razgovori potrdili popolno identiteto predlogov obeh držav. Današnja Belgija ne želi drugega, kakor, da ostane pri sklenjenih pogodbah in isto hoče tudi Italija. To pa ni v nasprotju s sklenjenimi pogodbami. Mirovna pogodba predvideva teritorialno celino nemške države, da zamore Nemčija zadostiti svojim obveznostim. Zatreči nemško suverenost pomeni uničiti ogromno produktivno silo, kar pa nikakor ne odgovarja intencijam podpisnikov mirovne pogodbe.

»Corriere della Sera« pravi, da je izvedeniško poročilo edina podlaga za končno veljavno rešitev odškodninskega problema. Isto uvideva tudi belgijska vlada in radi tega ni bilo težko doseči popolnega soglasja. Italijansko - belgijsko sodelovanje pa se tiče tudi medzavezniških dolgov. V italijanskem odgovoru na izvedeniško poročilo stoji, da smatra italijanska vlada poročilo za pripravo bazo za rešitev reparacijskega problema in »konkretnih vprašanj«. Pod konkretnimi vprašanji pa razumeva Italija medzavezniške dolge. Za Italijo je to vprašanje velikega pomena in ne bo nikdar dopustila, da bi se o njem razpravljalo ločeno od ostalega reparacijskega problema. V splošnem pa stoji belgijska in italijanska vlada na stališču, da se ne sme dopustiti, da bi izgubili zmagovalci pravičnih sadov svoje zmage, da je pa tudi nepravilno zahtevati od premagancev, da se odpovedo življenju.

Iz vseh komentarjev je torej razvidno, da je obema vladama zelo ležeče na tem, da se čimprej reši odškodninsko vprašanje na podlagi izvedeniškega poročila. Italijanom gre seveda predvsem zato, da se iznebijo neprijetnega balasta medzavezniških dolgov, ki tvorijo še vedno ogromno pasivno postavko v državnem proračunu. V istem vprašanju, toda v nasprotni smeri je zainteresirana tudi Anglija, dočim je za Belgijo in Francijo velikanskega pomena tako odškodninsko vprašanje, kakor tudi medzavezniški dolgov.

Trboveljski premog in drva dobavljaja

Družba Ilirija, Ljubljana,

Kralja Petra trg 8. Telefon 220.

Plačilo tudi na obroke.

An. France:

Lucifer.

Florentinski slikar in mozaist Tafi je imel velik strah pred hudici posebno v nočnih urah, ko je zlim duhovom podeljena vsa oblast v temi. Tafi je bil bojazen pa ni bila brez podlage, kajti demoni so takrat upravičeno sovražili slikarje, ki so jim iz krempljev iztrgali z eno samo sliko več duš kakor pa kak samostanski brat s tridesetimi pridigami. Menih je namreč kakor je le najboljše znal, opisoval vernikom, ki jim je hotel vdihniti strah božji, dan jeze, ko se bo v prah zdrobilo svetovje, kakor izpričujeta David in Sibil. Gmel je s svojim glasom in sklapljanjem svoje roke, da bi posnel angelovo trobento. Toda vse tako odnese veter. Slika pa, obešena na steni kake kapele ali kakega samostana, predstavlja joža Jezusa Kristusa sedečega in sodečega žive in mrtve, je brez prestanka govornika pogledom grešnika in skozi oči podeljevala onega, ki je grešil z očmi ali pa drugače. Bil je čas, ko so imeniti mojstri slikali pri Santa-Croce v Florenci ali pa na Campo-Santo v Pizi skrivnostno božje pravice. Te podobe so bile izvršene po poročilih v vezani besedi, katero je zapisal veliki učenjak v teologiji in kanonskem pravu, Dante Alighieri o svojem potovanju skozi peklo, vnet in nebesa, kamor je dospel živ po odličnih zaslugah svoje dame. Tudi je bilo na teh slikah vse poučno in resnično, in lahko rečemo, da imajo manj koristi, če bereš zajeto kroniko, kakor pa če motriš take slike. In florentinski slikarji so z veliko skrbjo slikali, kako kosi smrt s svojo koso dame in kavalerije v senca oranžnih govej in na razvrtelih togih, kjer so se le-ti opajali v lubenčni ob zvokih lutnji in vtjoli. Nobena stvar ne izpreobraza lažje blodečih grešnikov, ki iz vseh ustov pijejo pozabljenje Boga. Za

poboljšanje skupohv je slikar upodobil hudice v naravnih velikosti, kako vplivajo raztopljeno zlato v usta opatinje ali škofa, ki mu je naročil kako delo in ga preslabo plačal. In zato so bili takrat zlojevi sovražniki slikarjev, posebno pa florentinskih, ki so vse druge presegali v bistroumnosti. Posebno so jim zamerili, ker so jim dajali tako strašen videz, kakor da imajo piti ali ribje glave, kačja telesa in netopirjeve peroti. Kako velika je bila njegova zagrenjenost, bo pokazala Spinellova zgodba.

Spinello Spinelli iz Arezza je bil potomec plemenite rodbine florentinskih izgrancev. Odličnost njegovega duha je sličila odličnosti njegovega rojstva. Kajti bil je najimenitejši slikar svojega časa. V Florenci je dovršil veliko dela. Po naročilu Pizanov je po Giotto okrasil zid tega svetega samostana, kjer mrtveci počivajo pod vrtnicami v zemlji, prinešeni iz Jeruzalema. Ko je tedaj že delal v mnogih mestih in že zaslužil mnogo denarja, je zopet hotel videti svoje dobro rojstno mesto Arezzo. Arečani nika-kor niso pozabili, da je Spinello kot član bratovščine svete Marije usmiljene v letu kuge 1383 obiskoval bolnike in pokopal mrtlice. Bili so mu hvaležni zato, da je s svojimi deli raznesel slavo Arezza po celi Toskani. In zato so ga sprejeli z velikimi častmi. Ker je bil kljub visokim letom še poln moči, je v svojem mestu prevzel veliko dela. Njegova žena mu je rekla:

»Bogat si. Počij in pusti mladim ljudem, da slikajo namesto tebe. Pametno je počivati v starih letih. Spodobni se, da izpolniš svoje dni v sladkem in pobožnem miru. Pomenilo bi, da izkušaš Boga, če brez prestanka izvršuješ posvetna dela, kakor da bi zidal babilonski stolp. Če boš tako lepel na freskah in barvah, Spinello, boš ob njih izgubil mir duha.«

Tako je govorila ta dobra žena. Toda

on je ni poslušal. Premišljal je samo, kako bi povečal svoje premoženje in svojo slavo. Niti spomnil se ni na počitek in je sklenil s tovarnarji pri Santa-Agno pogodbo za sliko svetega Mihaela, ki bi morala pokrivati ves cerkveni krov in obsegati veliko temo ljudi. S čudovito gorečnostjo se je lotil dela. Prebral je vsaj najvažna mesta v svetem Pismu in se do potankosti vglabljal v vsako vrsto, v vsako besedo. Ni bil zadovoljen, da je ves božji dan risal v svoji delavnici, snoval je še v postelji in pri mizi. In ko se je zvečer izprehajal ob vznožju grča, na katerem se s ponosnimi stavbami in stolpi dviguje Arezzo, je še vedno premišljeval. In lahko rečemo, da je bila nadančkova zgodba že vsa dovršena v njegovi glavi, ko je začel z rdečim svinčnikom zarisovati obrise na zid. Kmalu je to dovršil: nato je začel slikati nad velikim oltarjem prizor, ki bi se moral odlikovati pred vsemi drugimi. Kajti tam je nameraval poveličiti glavaria nebeških trum in zmagovalca v boju pred začetkom časa. Spinello je torej predstavil svetega Mihaela v borbi s sedmoglavo kačo z desetimi rogi in je naslikal na spodnjem delu podobe peklenskega kneza Luciferja pod podobo strašne pošasti. In posrečilo se mu je več kot se je nadejal: Luciferjev obraz je bil tako odvraten, da se nisl mogel ubraniti pred silo njegove ostudnosti. Ta obraz je zasledoval slikarja na ulici in ga spremljal na njegov dom.

Ko je prišla noč, je Spinello legel v svojo posteljo ob stran svoje žene in zaspal. V spanju pa je videl angela tako lepega kakor sveti Mihael, samo črn je bil. Ta angel mu je rekel:

»Spinello, jaz sem Lucifer. Kie pa si me ti videl, da se me drzneš slikati pod tako grozotno podobo?«

Stari slikar mu je ves tresoč se odgovoril, da ga s svojimi očmi ni nikdar videl.

ker ni bil še živ v peklu/kakor Dante Alighieri; toda da je s tem, da ga je tako upodobil, hotel vidno izraziti grobo greha.

Lucifer je skomizgnil z rameni in rekel bi, da se je naenkrat zbočil cel grič San Geminiano.

»Spinello,« je rekel, »ali bi hotel nekoliko pobesedovati z menoj? Jaz sem precej dober logik; oni, ki ga ti moliš, ve dobro za to.«

Ker ni dobil nobenega odgovora, je Lucifer nadaljeval sledeče:

»Spinello, bral si knjige, ki govore o meni. Za mojo zgodbo veš in znano ti je, kako sem odšel iz nebes in postal vladar sveta. Imeniten čin in edini svoje vrste, če ne bi podobno tudi velikan napadil boga Jupitra, kakor si ti videl, Spinello, na staršem grobu, kjer je ta bitka vklesana v marmore.«

»Res je,« je dejal Spinello, »videl sem ta nagrobni spomenik v obliki kadi pri Santa Reparata v Florenci. Krasno rimsko delo.«

»Vendar pa,« je odvrnil Lucifer in se nasmehnil, »velikani tam nikakor niso upodobljeni kot žabe ali kot kameleoni.«

»Saj pa tudi niso napadli pravega Boga,« je dejal slikar, »ampak samo poganskega malika. To je upoštevanja vredno. Kajti dejstvo je, Lucifer, da ste vi razvili prapor upora proti pravemu kralju nebes in zemlje.«

»Ne bom zanikaval,« je odvrnil Lucifer. »Koliko vrst grehov si mi pa zato nato-voril?«

»Lahko vam jih naštejem sedem,« je odgovoril slikar, »in same glavne.«

»Sedem,« je rekel angel teme, »številco je teološko. Vse gre na sedem v moji zgodbi, ki je tesno združena z zgodbo Onega. Spinello, ti me imaš za ošabnega, jez-livega in pohlepnega. Se ...«

pogojem, če pritrdiš, da sem bil pohlepen le po slavi. Meniš, da sem skop. Naj bo, skopost je knežja čednost. Ne bom se te snil, če me že ravno dolžiš požreznosti in nečistosti. Ostane lenoba.«

Ob tej besedi je Lucifer prekrizal svoje roke na prsih in pomajal z mrčno glavo, da so vzvalovili iskreč lasje:

»Spinello, ali res misliš, da sem len? Meniš, da sem strahopetec. Misliš, da v svojem uporu nisem imel poguma? Se kal-Po pravici bi me torej slikal s predrznim, ponosnim obrazom. Ne smemo delati krivice nikomur, niti hudicu ne. Kaj ne vidiš, da s tem žališ onega, ki ga moliš, če mu daš za nasprotnika pošastno krastačo. Prav neveden si za svoja leta, Spinello. Najraje bi ti navil usesa kakor nemarnemu soljarju.«

Ob tej groznji se je Spinello videč kako se sklanja Luciferjeva roka naeden, zagrabil za glavo in prestrašen začel kričati.

Njegova žena se je zdrznila iz spanja in ga vprašala, kaj ga boli. Zobje so mu škepetali, ko je odgovoril, da je baš videl Luciferja in da se je bal za svoja usesa.

»Saj sem ti rekla,« mu je odgovorila, ta dobra žena, »da te bodo vse te podobe, ki jih slikas na zid, spravile v blaznost.«

»Saj nisem blazen,« je rekel slikar. »Videl sem ga: lep je, čeprav žalosten in ponosen. Takoj jutri bom izbrisal strašno postavko, ki sem jo naslikal in ga bom upodobil takega, kakor sem ga videl v smu. Kajti ne smemo delati krivice niti hudicu.«

»Najbolje, da zaspiš,« je odgovorila žena. »Tvoj govor je prav nesposoben in malo krščanski.«

Spinello je poskusil vstati, toda nič več ni imel moči in je nezavesten omahnil na blazino. Se rekel dni je hiral v mrzlici in je nato ...«

Seja ljubljanskega občinskega sveta.

Tekom zadnjih petdesetih let je bilo v Madridu usmrčenih 19 moških in dve ženski. Križ »Bratovščine miru in usmiljenja«, ki ga nesejo pred krsto in ki stoji prej v kapelici med šestimi zelenimi svečami, uporabljajo od leta 1421.

Zagovarja se, da je imel Novaka za poštenega človeka. Sicer ga preje ni poznal, a občejen je bil kakor delavec. Pripisal mu je deski pri belem dnevu.

Tudi ta zagovor ne drži. Sodnik ga obsodi na 150 dinarjev globe, v slučaju neizpolljivosti pa na 3 dni zapore.

Sodnik: »Imate kaj denarja?«
Obdolženec: »Ne.«
Sodnik: »Ga boste pa od doma dobili.«
Obdolženec: »Kako, na kakšen način?«
Sodnik razglasi sodbo: Po § 431 k. z.
50 dinarjev globe ali en dan zapora.

Obdolženec: »A, tako, sedaj sem pa jaz kriv — — —! Potem se sme pa vse narrest. Segal je v žep. Se zaklal bl-me bli. Nevaren človek je, ki je na Češkem že tri zaklal. Saj so ga tud po šub na Češko domu poslal. Plačam pa ne, raj sem zaprt. Kaj zato. Ampak en let bote čakal name.«

Ljubljanski Sokol. Izlet moške dece na »Grmado« se vrši v nedeljo dne 25. t. m. Odhod Izpred Narodnega doma z vozovi točno ob ¼7. zjutraj. Povratek čez Sv. Katarino, Toško čelo in Podutik; prihod v Ljubljano med 7. in 8. uro zvečer. Prehrano za celi dan je vzeti seboj.

Vedno zadnje novosti
SAMO

SAMO
šelenburgova ulica 3
Gričar & Mejač.

dernih jugoslovenskih komponistov. Abonente opozarjamo na ta poslednji koncert, stojišča pa se dobivajo v Matični knjigarni.

Spored koncerta ženskega zbora drž. učiteljskega v Mariboru, ki se vrši jutri v soboto dne 24. t. m. v Filharmonični dvorani. Dvořák: Vezilo, Bendl: Gozd miruje, Dvořák: Prstan srečnih dni, dvoglasni ženski

zbori s klavirjem. 2. Ropas: Tam na vrtni gredi, Adamič: Ne maram za te, Dev: Kaži pravo, Adamič: Sem si vzela, četverglasni ženski zbori. 3. Pavčič: Žabe, kantata s spremljevanjem klavirja in harmonija. Odmor. 4. Čajkovski: Serenada in Veniavski: Sovenir za Moscov izra na glosi gospa

Brandler-Pelikan. 5. Pavčič: Ženjica, poje gđc.
Zora Ropas. 6. Dvořák: Na begu, dvoglasni
ženski zbor. 7. Dev: Zar je morala doč, Ro-
pas: Tičice vprašam vas, Dev: Zajček teče,
Ropas: Kdo je ta? četverglasni ženski

zbori. 8. Grieg: Pred samostanskimi vrati, za četveroglasni ženski zbor, sopran in alt-solo ter orkester. Pri klavirju gđc. Finžgar in Zacherl, orkester orkestralnega društva Glasbene Matice. Vstopnice v Matični

Premijera veseloigre »Paglavka« je preložena na sredo dne 28. t. m., ker se ni mogel g. Peček zaradi bolezni udeležiti predstavitve. Dramo je

V soboto dne 24. t. m. se vprizore za red D »Izgubljene duše«, v nedeljo dne 25. t. m. pa izvirna slovenska drama »Dom - bot

Drugo gostovanje baritonist g. Bukšeka. Danes zvečer gostuje g. Bukšek v operi »Faust« in sicer po vlogo Valenta. Predstava se vrši po red B.

1950-1951

Tiska »Zvezna tiskarna« v Ljubljani

Gospodarstvo.

Sadjereja v naši državi.

Ministrstvo za poljedelstvo in vode je objavilo porastke o sadjarstvu v naši državi. Radi zanimivosti priobčujemo nekaj števil razasnih sadnih dreves.

V Sloveniji je 1,145.000 slivnih dreves (sljiv), 2,772.000 jabolk, 633.000 hrušk, 194.000 orebov in 385.000 raznih drugih sadnih dreves.

Srbija ima 36,740.000 sljiv, 1,980.000 jabolk, 1,315.000 hrušk, 650.000 orebov, 710.000 domačih kostanjev in 1,805.000 raznih drugih sadnih dreves.

V Vojvodini je 400.000 sljiv, 429.000 jabolk, 155.000 hrušk, 122.000 orebov in 220.000 raznih drugih sadnih dreves.

V Dalmaciji: 49.000 sljiv, 43.000 jabolk, 30.000 hrušk, 30.500 orebov, 3.220.000 oljk, 2500 domačih kostanjev in 621.000 raznih drugih sadnih dreves.

Hrvatska ima 8,600.000 sljiv, 1,575.000 jabolk, 755.000 hrušk, 506.000 orebov, 53.000 kostanjev in 220.000 raznih drugih sadnih dreves.

Macedonija: 1,246.000 sljiv, 198.000 jabolk, 141.000 hrušk, 72.000 orebov, 83.000 domačih kostanjev in 155.000 raznih drugih sadnih dreves.

Črna gora: 180.000 sljiv, 15.000 jabolk, 23.000 hrušk, 11.000 orebov, 63.000 oljk, 9000 kostanjev in 34.000 raznih drugih sadnih dreves.

Potemtakem imamo v celi državi 50 mil. 770.000 sljiv, 7,758.000 jabolk, 3,685.000 hrušk, 1,738.000 orebov, 3,458.000 oljk, 461.000 kostanjev in 5,392.000 raznih drugih sadnih dreves. Celotno število sadnih dreves v naši državi dosega 73,469,960 dreves.

Vrednost sadne letine smemo ceniti pri takem številu sadnih dreves na pol milijarde dinarjev. Če cenimo vsako sadno drevo na 50 dinarjev, potem bi znašala skupna vrednost sadnega drevesja v naši državi tri in pol milijarde dinarjev.

Te številke nam jasno dokazujejo važnost sadjarstva za gospodarstvo. Zal se goji pri nas vse premalo plemenitega sadja, ki bi prišlo v poštev za izvoz (Slovenija n. pr. ima nekaj eksportnega sadja, vendar ne premalo, vendar pa je sadjarstvo v nekaterih krajih Slovenije že zelo moderno). Pravzaprav pridejo v naši državi za izvoz v poštev v večji meri skoraj edino suhe sljive, ki pa pomembno prav važno postavko v naši zunanji trgovini. Ravno tako bi bilo mogoče tudi pri ostalem sadju, če bi se gojilo moderno; tu je razvidna velika važnost sadjarskih in poljedelskih strokovnih sol in šolanje v njih.

Zelo važne bi bile za naše sadjarstvo tovarne za konzerviranje sadja, da bi ga ne bilo treba izvažati kot surovino in da bi se sadje mnogo bolje uporabilo. Sicer imamo nekaj tovarn za marmelado in konzerviranje sadja, toda za naše sadjarstvo je to premalo. Konzervirano sadje je mnogo prikladnejše za izvoz in bi tudi obdržalo naš pridelek na dobrem glasu, dočim se sveže sadje že na transportu mnogokrat pokvari.

Naš dolg Ameriki.

Naša država dolguje v celoti Severoameriškim Združenim državam za obrestmi vred približno 60 milijonov dolarjev. Tu so vsi predvojni dolgi Srbije, kakor tudi posojila, ki jih je dobila Srbija za časa vojne.

Vprašanje povračila zavezniških dolgov Ameriki je sedaj že nekako rešeno: da je namreč treba te dolgove plačati. Z odpuščanjem sedaj, ko je Anglija že prišla odplačevati svoj dolg, sploh ni računati. Sicer pa ne bi hotela nobena stranka v Ameriki pristati na odpuščanje zavezniških dolgov, ker bi to korak zelo oslabil njen položaj med prebivalstvom. Slednje namreč zahteva znižanje davkov in to bo pa možno le, če prične Evropa odplačevati svoje dolgove. Zato je jasno, da se nobena ameriška stranka ne želi zameriti svojim volilcem-davko-plačevalcem in vse zahtevalo čim prejšnje povračilo dolgov Evrope.

Francija seveda noče sedaj še ničesar slišati o povračilu svojega dolga Ameriki. Ona spravlja povračilo v zvezo z reparacijskim vprašanjem: dokler ne plača Nemčija kot premagana država, tudi Francija ne more. Vprašanje v tem pogledu še ni popolnoma razčiščeno.

Naša država je dosegla lansko leto uravnotežen proračuna; tudi naša izvozna trgovina je izkazovala znaten prebitke. Radi tega je smatrala vlada Združenih držav, da je Jugoslavija že dosegla ono stopnjo gospodarske učvrstitve, ki ji omogoča povračevanje med in predvojnih dolgov. Toda v resnici sanacija našega gospodarstva še ni tako daleč; zato je poslala naša vlada v Ameriko posebno komisijo, da uredi sporazumno vprašanje povračila naših dolgov Ameriki.

Komisija je svoja pozajanja končala in njen šef je že objavil potek in uspeh teh pozajanj.

Predvsem je povdarjala naša komisija hvaležnost naše države Ameriki za dragoceno pomoč med vojno in pa pripravljenoost svoje dolgove čim prej poravnati. Vendar to sedaj še ni mogoče, ker naša država še ni dosegla potrebne gospodarske moči. Po vojni je bilo ozemlje naše države deloma popolnoma razdeljeno in uničeno, deloma pa tudi skoro docela izčrpano. Zato so bili do-

hodki v prvih letih osvobodjenja majhni. Šele sedaj se je posrečilo uravnovesiti naš proračun in to z rednimi dohodki. Vendar pa še nismo v stanu, s temi rednimi dohodki pokriti tudi odplačila naših medvojnih dolgov. Kajti še sedaj država ne more izpolniti vseh svojih obveznosti oškodovancem po vojni, ravnotako tudi še ne more odplačevati svojih zunanjih dolgov, tem manj, ker še od bivših neprijateljev nismo prejeli vsega, kar so nam dolžni plačati, da nam povrnejo povzročeno škodo.

Ameriška komisija za te dolgove je sprejela naše poročila na znanje. Izrazila je željo, da bi tudi naša država pričela čim prej z odplačevanjem svojih dolgov. Ta odgovor je bilo pričakovati, ker se mora komisija ozirati na vedno glasnejše zahteve ameriških davkoplačevalcev po znižanju davkov.

Strojne tovarne in livarne d. d. v Ljubljani

so imele 21. maja 1924 svoj V. redni občni zbor. Iz poročila upravnega sveta posnamemo, da je to velevažno industrijsko podjetje tudi v pretečenem letu znatno napredovalo v produkciji. Predložena bilanca izkazuje Din 912.194.— čistega dobička ter se izplača 11% dividenda, t. j. Din 11.— za delnico. Rezervnemu zakladu se je votala vsota Din 45.609.74 Penzijskemu fondu uradnikov Din 50.000.— Podpornemu fondu delavcev Din 50.000.— Dobrodelnim namenom Din 30.000.— Fondu dubioznih terjatev Din 120.000.—

Pri dopolnilnih volitvah je bil izvoljen v upravni svet gospod ravnatelj inž. Bonceti, ter bil ponovno izvoljen dosedanj predsednik, g. Avgust Žabkar v istem svojstvu.

Dividenda se izplačuje pri blagajni Jadransko-podunavske banke in Ljubljanski kreditni banki s 1. junijem 1924.

Vesti z mednarodnega donavskega velesejma v Bratislavi.

Lesna izložba, ki je bila prirejena v okviru lanskega velesejma, je imela velik uspeh in se bo ponovila v še večjem obsegu glede kvalitete na bodočem velesejmu od 23. avgusta do 2. septembra. Prijave lesnih podjetij sprejema tehnični oddelk mednarodnega velesejma donavskega v Bratislavi. Prijavitelj ceta.

Radi velike stavbene delavnosti, ki se razvija v zadnjem času v Slovaški, so zaprosili kompetentni faktorji velesejsko upravo, da priredi v okviru prihodnjega velesejma stavbni sejem (Baummesse).

Prihodnji mednarodni donavski velesejem v Bratislavi bo imel 18 izloženih skupin. Prijave za šotore, mesta, pavilione sprejema tehnično vodstvo velesejma. Uprava je že pričela razdeljevati prostore po skupinah in je pričela razpisovati prijave. Na razpolago je letos v celoti 15.000 m² pokrite zemljišča in 13.000 m² nepokritega zemljišča. Šotori so v površini 2, 4, 6, 8, 100 m². Cene so v ceniku ki je priložen vsaki prijavitelj.

Za posetnike IV. velesejma v Bratislavi je dovolilo češkoslovaško prometno ministrstvo 35% ni popust na češkoslovaških železnicah. Na ladiah od Mohača do Bratislave velja 50% ni popust. Legitimacije se bodo pričele prodajati v kratkem, ker jih bo dobili v vseh bančnih zavodih, potniških uradih, gospodarskih združenjih ali naravnost pri upravi velesejma, Bratislava. Prijavitelj ceta, če pošlje naprej 25 češkoslovaških kron. Z legitimacijo je obenem dovoljen prost dostop do vseh izloženih objektov.

× Bilanca francoske zunanje trgovine. Francoski uvoz je dosegel tekmovalni vrh štirih mesecev tekočega leta višino 13,5 milijard fr. ali 18 milijonov ton, kar presega za 4 milijarde fr. ali 2 milijonov ton uvoz v istem času l. 1923. in za 10,5 milijard fr. ali 4 milijonov ton uvoz v istem času l. 1923. — Izvoz je v prvih štirih mesecih tekočega leta dosegel 15 milijard fr. ali 9,75 milijonov ton, kar presega za 6 milijard fr. izvoz v istem času l. 1923. in za 12,75 milijard fr. ali 2,5 milijonov ton izvoz v istem času l. 1913.

× Mednarodna konferenca industrijskih delodajalcev se bo vršila 14. junija v Ženevi.

× Velika bolgarska naročila transportnih sredstev v Češkoslovaški. Bolgarska vlada je naročila pri dveh velikih češkoslovaških podjetjih za 56 milijonov češkoslovaških kron lokomotiv, osebnih in tovornih vagonov.

× Porast ameriške zunanje trgovine. Statistika ameriške zunanje trgovine za april izkazuje porast tako izvoza, kakor tudi uvoza v primeri z marcem. Uvoz je znašal 5 milijonov dolarjev več, kakor v marcu, namreč 324 milijonov dolarjev. Izvoz je porasel za 7 milijonov in je dosegel 346 milijonov dolarjev. V primeri z aprilom lanskega leta je bil letos izvoz večji za 23 milijonov.

× Konferenca železniških ravnateljev. V torek, dne 29. maja se je vršila v Beogradu v prometnem ministrstvu prva konferenca železniških ravnateljev iz vse države. Na konferenci, ki se je udeležilo tudi prometni minister, so razpravljali o vprašanjih našega prometa, zlasti o zadnjih železniških nesrečah in pa o izboljšanju prometa. Nadalje so obravnavali tudi nekatera zanimiva vprašanja glede železniške službe, tako o poenostavitvi železniške uprave itd. Resolucijo, ki jo je sprejela konferenca, so izročili prometnemu ministru. Take konference se bodo vršile odlej vsakega 19. v mesecu.

× Pospešeno ekspediranje kokonov svilopreke. Kampanja za prevzem kokonov svilopreke prične 29. maja in traja do 30. junija. Prometno ministrstvo je naročilo vsem železniškim postajam, da naj ekspedirajo vse te pošiljke takoj na namembne postaje.

Tržna poročila.

ZITO.

Novi Sad, 21. maja. Pšenica 310, koruza 217,5—235, moka »5« 370, »6« 345, »7« 297, otrobi 221,5. Tendence nespremenjene nestalna.

Budimpešta, 20. maja. (V dinarjih.) Pšenica 342—365, rž 320—325, ječmen za krmo 300—310, za pivovarstvo 325—345, ovce 335—345, koruza 270—275, otrobi 240—247,5.

ŽIVINA.

Zagreb, 21. maja. (Tedenski sejem) Promet je bil slab, inozemski kupcev je malo. Notirali so biki 13,5—14,5, voli 11—16, teleta 12,5—14, telice 11,5—14, svinje 18—20, mladi prešički 16—22,5, junci 12—15, krave 8—13, seno 82—125, detelja 135—150, slama 75—100.

Praga, 20. maja. (Mestni trg, v češkoslovaških kronah.) Teleta 8—13, domače svinje 10—13, poljske 10,5—14, švedske 10,5—11,5, danske 10—12, volovsko meso prednje 10—13, zadnje 12—15, bikovo meso 12—14, kravje prednje 8,5—10, zadnje 10—13, kozlički 8—10 za kg žive teže.

Vinski trg. Položaj na vinskem trgu se ni spremenil. Cene so ostale povsod iste, kakor dosedaj. Edino vršačka vina z 9 do 10 stopinjami so skoro popolnoma razprodana. Vprašanje izvoza našega vina v Češkoslovaško, kakor tudi v Avstrijo, še ni urejeno. Madžarska si je v zadnjem času močno prizadevala, da ugleda pot svojem izvozu vina v Svicco, Češkoslovaško in Poljsko, vendar niso imela njena prizadevanja nobenega pozitivnega rezultata radi slabe kvalitete madžarskih vin.

× Vinska borza v Novem Sadu. V torek je bila otvorjena vinska borza v Novem Sadu. Na tej borzi bodo notirala domača in tuja vina. Sestanki se bodo vršili vsako soboto.

× Pogajanja z Italijo v zadevi carinske tarife niso imela nobenega uspeha.

× Rokodelske in industrijske šole. Tekom letošnjega leta se bo ustanovilo v naši državi nekaj novih moških in ženskih rokodelskih in obrtno-industrijskih šol.

× Konvencija o ureditvi prometa na bivši južni železnici. »Službene Novine« priobčujejo konvencijo o ureditvi tranzitnega in siceršnjega prometa na proгах Donavsko-Savske-Jadranske železnice. Konvencija je bila sprejeta, kakor že poročano, na konferenci v Rimu dne 29. marca 1923.

× Madžarski vinogradi kažejo sedaj zelo slabo, ker so elementarne neizgode povzročile precej škodo. To stanje se tudi že izraža v vinskih cenah, ki rastejo. Pričakujejo pa še nadaljnega večjega porasta vinskih cen v Madžarski.

× Italijanski kapital v našem gospodarstvu. »Jgsl. Lloyd« poroča, da se bo najbrž v kratkem otvorila v Splitu filijala »Banco d'Italia«. Banka bo baje dovoljevala kredite po 8 odstotkov.

× Predpisi o iznosu deviz in valut v Nemčiji. Nemško finančno ministrstvo je izpopolnilo prejšnje navedbe o iznosu deviz in valut v toliko, da smejo potniki iznesti iz Nemčije do 200 zlatih mark v nemški valuti. Večje vsote se smejo iznesti samo po predhodnem dovoljenju deviznega komisarja. Za iznos preko 500 zlatih mark pa je potrebno dovoljenje finančne uprave ali finančnega ministrstva.

× Priltožba slovenskih industrijskecev. »Jgsl. Lloyd« poroča, da so se pritožili zastopniki slovenskih industrijskecev pri ministrstvu za trgovino in industrijo, ker se oddajajo dosedaj skoro vse nabave in dobave zagrebškim in beograjskim dobavitelcem.

× Italijansko-jugoslovenske trgovske zbornice. Iz Beograda poročajo, da se bodo ustanovile po sklepu trgovske pogodbe z Italijo v Beogradu, Zagrebu, Ljubljani, Sarajevu in Skoplju italijansko-jugoslovenske trgovske zbornice. V te zbornice bodo sprejeti po vzoru velikih tujih trgovinskih zbornic vsi trgovci in industriji, ki so v trgovinskih zvezah z Italijo. Prispevek za zbornico bo minimalen. Zbornica bo informirala naše trgovce o zanimajočih panogah italijanske trgovine in industrije in obratno italijanske trgovce o naših izvoznih predmetih. Zbornice bodo delovale na medsebojnem zblizanju in na izločitvi nepotrebnih posredovalcev.

× Stanje posevkov v naši državi je skoro povsod izvrstno. Izjeme so le redke, tako, da bo letina prav dobra, če ne bo kakih vremenskih neizgode. Tudi pašniki in vinogradi ter sadovnjaki kažejo zelo dobro.

× Vinski trgovci iz hrvaške Primorja so zahtevali pri trgovinskem ministrstvu, da naj ukrene vse potrebno, da se bodo vinske pošiljke takoj odpremljale, ker so trpeli trgovci dosedaj radi slabega prometa občutno škodo.

× Prenos pisma z aeroplanom. Počeniš od 7. maja dalje je mogoče odpremljati pismene pošiljke iz Beograda z aeroplanom v vsa mesta Francije, Avstrije, Madžarske, Češkoslovaške, Poljske in Rumunske. Pošiljke se morejo oddati pri vseh tuzemskih poštah. Na naslovni strani je vidljivo označiti: poste aeriennes. Pristojbina znapisa poleg normalne poštnine, takse za priporočeno pismo in najnost 50 odstotkov takse za priporočilo.

DOBAVE.

× Dobava mesa. Pri intendanturi Dravske divizijske oblasti v Ljubljani se bo vršila dne 26. maja t. l. otertalna licitacija glede dobave mesa za ljubljansko garnizijo. Predmetni oglas z natančnejšimi podatki je v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani interesantno na vpogled.

× Dobava kovinskega materiala. Direkcija državnih rudarskih preduzeč v Sarajevu sprejema do 24. maja t. l. oferte glede dobave železa, vzmetnega jekla, železne pločevine, podložnih plošč, vijakov itd. za potrebe državnega rudnika v Veljenju.

× Dobava papirja. Pri ravnanstvu državnih železnic v Subotici se bo vršila, dne 10. junija t. l. otertalna licitacija glede dobave raznega papirja.

× Dobava tehnične. Direkcija pošte in telegrafa v Ljubljani potrebuje 10 (deset) pisemskih in 10 (deset) decimalnih tehničnih. Ponudbe je poslali imenovani direkciji najkasneje do 1. junija t. l.

Predmetni oglasi so v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani interesantno na vpogled.

Naročajte NARODNI DNEVNIK

To in ono.

Usoda visoke aristokracije.

Polom Avstrije, Nemčije in ruskega carizma ob koncu svetovne vojne ni zadel ničesar tako zelo kakor visoko aristokracijo, ki je bila v teh treh velikih državah najštevilnejša, pa tudi najbolj lena in degenerirana. Velika večina te aristokracije je živel sama od milosti dvorov; od njih so dobivali razni vitezi, baroni, grofi in knezi udobna upravná, politična diplomatska in vojaška mesta, čeprav za svojo službo niso bili sposobni. Od drugih poslov in od posestev je živel le majhen del višje aristokracije. Po svetovni vojni, ki je pometla s cesarji in dvori, so izgubili tudi aristokrati svoja udobna mesta. Posebno hudo je zadel ta prevrat avstrijsko aristokracijo. Nova Avstrija nima več vojske, da bi se aristokrati, ki so razen tega še izgubili naslov in vse privilegije, zatekli vanjo kot oficirji. Ministrska in diplomatska ter druga politična mesta so si priborili ljudje iz naroda; aristokrati so se morali umakniti.

Aristokrati, ki so imeli že poprej velika posestva, so se jim sedaj posvetili z vso pažnjo in tem se godi še najbolje. Teh je pa primeroma zelo malo. Mnogo aristokratov je imelo pač še posestva tudi ob prevratu, toda bila so vsled neprestane odprodaje že tako majhna, večnoma sami gradovi, da svojih lastnikov niso mogla preživljati ali pa so bila popolnoma zadolžena. Ti in ostali, ki niso imeli sploh ničesar razen zvenceh naslovov in cesarske milosti, so si morali hoče noče poiskati zaslužka in kruha po vzorcu drugih ljudi, ki nimajo »modre krvi«. Danes jih srečujemo v vseh mogočih poklicih, kjer se bore za skromen obstanek.

Da naštejemo samo nekatere! Nekdanji član cesarske hiše, nadvojvoda Rainer, sin nadvojvode Leopolda je danes zastopnik neke francoske avtomobilske firme. Grof Henrik Hardeg je uradnik v Narodni banki. Sin grofa Maksa Tuna, njegov svak grof Kolowrat in eden grofov Coloredo-Mannsfeld so nameščeni v Merkantilni banki. Istotako dela v banki tudi eden baronov Konrad Hötendorf. Grof Hjeronim Trautmannsdorf je absolutni gosdarščak šolo in je sedaj logar. Grof Paris Bulgarini je po raznih avanturah, ki so mu prinesle samo zaračunanje, našel zavetišče v dunajski poštni direkciji. Dva brata grofa Pace sta otvorila trgovino z drvi in premogom. Grof Nikolaj Schönfeld je nameščen v neki trgovini z železnino; bil je poprej eleganten gardni častnik. Baronica Franja Badenfeld je tipkarica v nekem trgovskem podjetju.

Mnogo nekdanjih članov visoke aristokracije se vdejujev danes tudi na umetniškem polju. Tako je grof Rudolf Spiegelfeld slikar. Grof Hubert Spork je postal ilustrator v nekem tiskarskem podjetju. Grof Rudolf Kinsky je risar in žurnalist. Grof Solms je filmski igralec. Aristokracije so se večnoma zatekle v bolničarsko službo, mnogo pa jih deluje tudi v gledališčih, kabareti, varietetih itd. Kontesa Bugarini je telefonistka, dve baronici Bodenfeld pa sta zaposleni v neki platnari za nogavice.

Razen teh, ki so si našli vsaj še nekoliko odgovarjajoče posle pa je še cela vrsta aristokratov, ki so popolnoma propadli in postali navadni delavci, cestni pometalci, kočijaži, pa tudi — berači. Tako je danes po polomu monarhijske usode visoke aristokracije, ki bi se ji kdajdal celo mnogo višje službe zdele poniževalne. Tempora mutantur!

Zakon in materinstvo.

V povojnih letih splošne reformacije se je pričel tudi boj proti prisiljenemu materinstvu. Kot prvi zagovorniki odprave plodu so nastopili zastopniki delavskega razreda, kar je povsem razumljivo iz razlogov, ki jih navajajo za utemeljitev svoje zahteve. Gibanje za odpravo plodu zavzema vedno širše dimenzije in je dovedlo v Rusiji celo do praktičnega uresničenja. Gibanje podpirajo tudi razni znanstveniki, predvsem pa zdravniki.

Tudi proces, ki se je vršil te dni pred berlinsko poroto, se je pečal s to zadevo. Nekateri listi celo poročajo, da je apotekar Heider, ki je bil obdolžen, da je v nešteti slučajih pripomoček do odprave plodu, povzročil ta proces samo radi tega, da bi se pričelo o tem vprašanju znova razpravljati. O tem priča tudi ogromni material, ki je bil zbran proti obtoženci, kakor tudi dokazilni material obtožence samega. Slednji naj bi dokazal nevdržnost zakona, ki spravi toliko nedolžnih žrtvev v kaznilnico, druge pa v obup in smrt.

Heider je imel v Berlinu od dekline in žensk dobro obiskan zavod »Mutabore«. Svojo idejo odprave plodu je zagovarjal v govoru in pisavi. Ko je bil zaprt, je prostovoljno navedel imena 40 žen, ki so iskale pri njem pomoči, in ki so sedaj zapletene v kazensko postopanje. Razen tega je tekmo zadnjih let sodeloval pri 11.000 slučajih odprave plodu. To število se je sicer dozevalo državnemu pravdniku nezmislno. V svojem govoru je zatrjeval Heider, ki je sicer dobival za svojo pomoč zelo nizke honorarje, da izvira njegov boj za odpravo plodu zgolj iz idealnih in socialnih razlogov. Naglašal je, da je neobhodno potrebna reforma pravosodstva, ki se nanaša na odpravo plodu. Sebe smatra Heider za rešitelja srednjega stanu, ki si ne more privoščiti velikega števila otrok, predvsem pa za rešitelja žen in deklet, ki so prišle k njemu z ročicami prošnjami. Ako jim ne bi pomagal, bi zašle nekatere na krivna pot, druge pa v smrt. Med razpravo je prišlo čisto do burnih scen. »Moj zaročenec se je hotel ustreliti«, je rekla ena, »in jaz bi imela otroka, ne pa tudi očeta.« »Starši so me hoteli spoditi z doma«, je pripovedovala druga. »Drugače bi morala skočiti v vodo«, je zatrjevala tretja. »Heider je bil moj rešitelj in danes sem previdna ženska.«

Težišče razprave pa je bilo pri izvedenih. Zanimivo bo torej vedeti, kaj je rekla zdravnica dr. Wegscheider, ki je obenem poslanec v deželnem zboru. Heider je bil čisto pri njej, ki prinesel obilo materiala in jo rotli, naj stavi predlog za reformo zakonodaje v pogledu odprave plodu. Heider je po njenem mnenju fanatičen idealist, ki hoče s tem procesom prepričati svet o nujni potrebi zakonodajne reforme v tej smeri. Njegovo početje izvira iz človekoljubja in sočutja. Ker pa mora tudi živeti, je dobival sorazmerno nizke honorarje.

Tudi mnenje »zvelecnice« profesorja Dnehrssena je bilo zelo zanimivo. Znameniti ginekolog je govoril dal časa o prisiljenem materinstvu in je menil, da ni postopal obtožene strokovnjakso, čeprav niso znane posledice njegovih operacij. Kako nevarno pa je odpravljanje plodu po raznih zakotnih ma-

začih dokazuje dejstvo, da umrje 10 do 20 odstotkov »operiranih« žensk. Naglabil, ki so sili ženske k Heiderju, so izvirali povečini iz strahu in bojazni pred starši, zaročenci, predvsem pa iz strahu pred sramoto in revščino. Marsikatera mladenka se sploh ni zavedala, da je njeno početje kaznivko. Čestočas se seveda glavni krivci moški. Obtoženec je čutil v sebi dolžnost pomagati. Ravnal je idealno. Po njegovem mnenju je dotični paragraf brez pomena, kajti proti njemu se greši dnevno. V tem se strinjajo znameniti juristi in zdravniki. Rusija je dovolila odpravo plodu v prvih mesecih nosečnosti. Kljub prepovedi se odpravi v Nemčiji plod v stotisočih slučajih. Če bi morale na zatožno klop tudi tiste nemške ženske, ki uporabljajo nesposobna sredstva, bi se nahajala večina nemškega ženstva v ječah. Zdravniki so o tem v zadnjem času zelo pogosto razpravljali in opažali je pojemanje nezakonskih rojstev. Zaukrat ne morejo zdravniki drugače pomagati, kakor, da skrbijo za dobro vzgojo zapuščanih otrok.

Državni pravdnik pa se ni strinjal s temi naglaji in je zahteval obsodbo. Po njegovem mnenju gre v tem slučaju za seksualno psihozo. Obtoženčeva erotika je bila vzrok njegovega početja. Predlagal je pet let težke ječe.

Sodišče pa je obsodilo Heiderja na dve leti in njegovo ženo na osem mesecev zapora. Obema pa je bil vsot preiskovalni zapor, tako, da bosta v kratkem zopet svobodna.

V taborišču Abd el Krima.

Ward Price, znani angleški novinar in poročevalec »Daily Mail« se je nedavno vrnil s potovanja, za katerega ga zavidajo vsi oni, ki ljubijo pustolovščine. Preobleden v Arabca je prišel v področje Rifa v severni Afriki, kjer se je izpostavil marsikateri nevarnosti. »Daily Mail« je priobčil podrobnosti njegovega potovanja, ki so jih angleški čitatelji kar požirali. Price pripoveduje, kako je prišel tretjega dne na 5000 stopinj visoki breg in našel tam taborišče Abd el Krima, poglavarja afriških upornikov, ki povzročajo splošno vladjo toliko skrbi. Po dveh dneh se mu je posrečilo približati junaškem uporniku Abd el Krimu, možakarju 40 let. Njegov način govora je odločen. O španski odnošaji do vstajev je pripovedoval, kakor o odnošaji dveh sovražnih držav. Da razjasni svoj položaj, je rekel, da so ga Mavri v področju Rifa izvolili za svojega emira. Ti Mavri se bore za svojo neodvisnost proti neki tuji sili, ki jih hoče spraviti pod svojo suženjsko jaram. Vstaji sicer niso za vojno in Abd el Krim je pred nekaj leti sporočil španski vladji, da je pripravljen koncedirati Španiji razne gospodarske koristi, samo, da opuste svoje osvojevalne namene. Če pa hoče Španija večno vojno, naj jo ima. »Naš sklep je trden, kajti slozni smo, kakor še nikoli. Čeprav ne pride do večjih akcij, izgubijo Španci vsak teden 100 do 150 mož, dočim so naše izgube neznatne. Edino škodo nam povzročajo bombe z raketoplovov, toda ne nam, nego prebivalstvu, ki se ne more braniti. Vstajski vodja je s ponosom izjavil, kako težko pričakuje vse svet, da bi prišlo do miru med njimi in Španci. »Kakor hitro bo zajamčena naša neodvisnost, je rekel Abd el Krim, »bo naša dežela pripravljena k sodelovanju z ostalim svetom«. Naše zaloge medenine, železa in premoga čakajo samo na tui kapital.« Vidi se, da Abd el Krim pazljivo čita časopise, ker je spoznal, kako se dajo naravni zakladi uspešno izkoristiti v politiki. Pripravljen je stopiti v diplomatske odnošaje z vsemi državami.

Prvi korak se mu je ponesrečil, kar je bridko pritožil angleškemu novinarju. L. 1922 je poslal v London posebno odposlanstvo, da zaprosi za angleško posredovanje. Pet mesecev so čakali junaški sinovi Afrike v svetovnem mestu, a niso mogli dočakati, da bi jih prejel lord Curzon. Abd el Krim pričakuje več razumevanja pri Macdonaldu. Izročil je angleškemu novinarju pismo, v katerem prosi angleškega premiera za posredovanje. Pismo se glasi med drugim sledeče: »Vlada v področju Rifa se baš sedaj pripravila, da ukrene vse potrebno za obrambo svoje neodvisnosti v vojni s Španijo. V tem bo

Kratek čas se je Tarzanovo pleme še mudilo v bližini obrežja, ker se novi kralj ni mogel odločiti, zapustiti za zmirom kočo z dragoceno vsebino. Toda ko je nekega dne odkril član družine večje število črncev na obrežju reke, ki je že cele generacije bila opicje napajališče in ko je opazil, da nameravajo izsekati jaso sredi džungle in postaviti tam več hiš, niso hotele opice več ostati v tem

Kraljevske dolžnosti niso bile pri človeških opicah niti številne, niti naporne.

Njegovi in opičji interesi so se zelo razlikovali. Opice se niso razvijale ž njim in naravno niso

Nekega dne so ga pa prisilili slučajni dogodki, da je to stvar uredil in sicer tako, da je imel odslej prosto roko, ne da bi količkaj trpela njegova čast.

Letovščari!
Pod ugodnimi pogoji lahko prebijeite letovščine na solončnem posestvu Gorenjske. Izleti na vse strani izredno lepi. Ponudbe na upravo lista.

**Mali oglasi
imajo uspeh.**